

DUWAS İŞKOLİKLİK ÖLÇEĞİ TÜRKÇE FORMUNUN (DUWAS-TR) GEÇERLİK VE GÜVENİRLİĞİNİN İNCELENMESİ

Tayfun DOĞAN *, Fatma Dilek TEL **

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Schaufeli, Taris ve Bakker (2006) tarafından geliştirilen DUWAS'ı (Dutch Work Addiction Scale) Türkçeye uyarlamak ve iki faktörlü yapısının Türk örneklemde doğrulanıp doğrulanmayacağını test etmektir. Çalışmanın katılımcıları değişik iş ve meslek alanlarından 379 (146 Kadın/233 Erkek) çalışandır. Örneklem yaş aralığı 18-61 ve yaş ortalaması 34.45'dir (S=8.66). Ölçeğin psikometrik özellikleri madde analizi, içtutarlık ve doğrulayıcı factor analizi yöntemleriyle incelenmiştir. Doğrulayıcı factor analizi sonuçları DUWAS-TR'nin "Aşırı Çalışma" ve "Kompulsif Çalışma" olarak adlandırılan iki faktörlü yapısının yeterli düzeyde uyum gösterdiğini ortaya koymuştur. ($\chi^2/sd=3.44$, AGFI=0.087, GFI=0.92, CFI=0.91, IFI=0.91, RMSEA=0.080). Ölçeğin güvenirliğini belirlemek amacıyla hesaplanan iç tutarlık (Cronbach alfa) katsayısı ise ölçeğin tümü için .85, "aşırı çalışma" faktörü için .76 ve "kompulsif çalışma" faktörü için .74 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar DUWAS-TR'nin Türkçe formunun işkolikliği (iş bağımlılığı) ölçmede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: İşkoliklik, iş bağımlılığı, geçerlik, güvenirlik.

RELIABILITY AND VALIDITY OF THE TURKISH VERSION OF THE DUTCH WORK ADDICTION SCALE (DUWAS-TR)

Abstract

The aim of this study is to adapt the Dutch Work Addiction Scale (DUWAS) into Turkish, which was developed by Schaufeli, Taris ve Bakker (2006) and to test the original two-factor structure with the present sample. The participants of the study were 379 employees (146 female / 233 male) who have different kinds of occupations. Ages ranged from 18 to 61 and the mean age is 34.45 (S=8.66). The psychometric properties of the scale were examined by item analysis, internal consistency and confirmatory factor analysis methods. The results of the confirmatory factor analysis showed a reasonable data fit with the two hypothesized DUWAS-TR domains of "Working Excessively" and "Working Compulsively". Goodness fit indexes were found as $\chi^2/sd=3.44$, AGFI=0.087, GFI=0.92, CFI=0.91, IFI=0.91, RMSEA=0.080. The reliability of the scale was also satisfactory, showing good internal consistency. Internal consistency coefficient for the whole scale was .85, for "Working Excessively" .76 and for "Working Compulsively" .74. These findings indicated that the Turkish form of DUWAS-TR is a valid and reliable instrument to assess work addiction.

Keywords: Workaholic, work addiction, validity, reliability

* Dr. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik A.B.D.
tayfun@tayfundogan.net

** Arş.Gör. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik A.B.D.
pdr.dilek@gmail.com

1. GİRİŞ

İş bağımlılığı ve işkoliklik kavramları birbirlerinin yerine kullanılan kavramlardır. İşkoliklik, alanyazında ilk olarak Oates (1971) tarafından “kompulsif ve kontrol edilemeyen bir şekilde sürekli çalışma ihtiyacı” olarak tanımlanmıştır. Bu tanımda iki husus ön plana çıkmaktadır: (i) aşırı çalışma ve (ii) çalışma için kontrol edilemeyen biçimde içsel bir zorlama. Salanova ve ark., (2008), işkolikliği, “aşırı çalışma ve içsel zorlanmayla karakterize, karşı konulamayan negatif psikolojik bir durum” olarak tanımlamışlardır. Schaufeli, Taris ve Bakker (2006), işkolikliği “aşırı ve kompulsif çalışmalar” olarak tanımlamışlardır. Snir ve Zohar (2000) ise işkolikliği, “dışsal nedenlere bağlı olmaksızın, işle ilgili aktivite ve düşüncelere gereğinden fazla zaman ayırma” biçiminde tanımlamışlardır. Tanımlarda geçen aşırı çalışma o derece abartılıdır ki bireyin mutluluğunun azalmasına, sağlığının ve kişilerarası ilişkilerinin bozulmasına neden olur (Schaufeli ve ark., 2006). İşkolikliği tanımlamada çalışma süresini kriter olarak kabul eden araştırmacılar da vardır. Buna göre haftada en az 50 saat çalışan kişiler işkolik olarak değerlendirilmektedir (Burke, 1999; Harpaz ve Sinir, 2003). Ancak çalışma süresinin kriter olarak alınmasında özellikle bireyin finansal ihtiyaçlarının ya da bireyi çalışmaya zorunlu kılan dışsal bir etkenin olup olmadığı göz önünde bulundurulmalıdır. İşkolikliği çalışma yaşamı ve üretim açısından olumlu bir kavram olarak hatta “iyi bir bağımlılık” olarak değerlendirenler olsa da (Killinger, 1991; Machlowitz, 1980; Sprankle ve Ebel, 1987) genellikle olumsuz bir kavram olarak kabul edilmektedir. Bal (2009), işe gönülden adanma ve işkolikliğin birbirinden farklı olduğunu, her iki durumda da çok çalışma söz konusu olduğunu ancak gönülden çalışanlar için içsel bir motivasyon söz konusu iken, işkolikler için çalışmak istemeseler dahi karşı koyamadıkları içsel bir zorlamanın söz konusu olduğunu ifade etmiştir. Temel’ e göre (2006), işkolik kişilerin çok çalışanlardan en önemli farkları; işe karşı aşırı derecede bir bağımlılık hissetmeleri, çalışmadıkları zamanlarda rahatsızlık duymaları ve işleri için her şeyi feda etmeyi göze almalarıdır. Bu bağlamda çok çalışan kişiler, işine motive olmuş, başarıyı hedefleyen kişiler iken, işkolik kişiler yaşamdaki tek motive edici etken olarak işi gören ve başarıyı yaşamın yegâne amacı haline getirmiş olan kişilerdir. İşkolik kişiler de çok çalışanlar gibi çalışmaya karşı içsel bir motivasyon duymakla beraber işten duydukları memnuniyetlik duygusu, onlarda narkotik bir etki göstermektedir ve işkolikler bu etkiyi sürekli hissedebilmek uğrunda çalışmayı bir bağımlılık haline getirmektedir. Çok çalışan kişiler işe, çalışmaya, kuruma karşı bir *ilgi/sorumluluk* hissederken, işkolik kişiler bunlara karşı aşırı bir *bağlılık/bağımlılık* duymaktadırlar.

Temel olarak işkoliklik çok çalışmaktan farklı olarak alkol ve uyuşturucu bağımlılığı ya da kumar bağımlılığı gibi benzer özellikler göstermektedir. İşkoliklik, henüz herhangi bir tanı sınıflama sistemine girmemiştir. Ancak DSM-IV’e (2000) göre kumar bağımlılığı için kullanılan tanı ölçütleri Young’ın (1996) internet bağımlılığı için önerdiği tanı ölçütleri göz önünde bulundurularak aşağıdaki tanı ölçütleri önerilebilir: (i) İşle ilgili aşırı zihinsel uğraş (çalışmadığı zamanlarda da işle ilgili düşünceler). (ii) İş ve çalışmaya aşırı zaman ayırma (finansal ihtiyaçları olmasa dahi). (iii) Çalışmadığı zamanlarda yoksunluk belirtileri (huzursuzluk, gerginlik, suçluluk, umutsuzluk, başka şeylere odaklanamama vs.). (iv) Çalışmaya yönelik olarak içten gelen bir baskı ve zorlanma hissetme. (v) Aşırı çalışma yüzünden ilişkilerinde ve özel yaşamında sorunlar yaşama. (vi) Çalışma süresini azaltmaya ilişkin girişimlerde bulunma ancak başarısız olma. (vii)

Çalışabilmek için aile üyelerine, arkadaşlarına ya da başkalarına sürekli yalan söyleme. (viii) Çalıştığını diğer insanlardan saklama ihtiyacı. (ix) Çalışma nedeniyle sosyal ve boş zaman etkinliklerine zaman ayıramama. (x) Sosyal etkinliklere, eğlenceye ve uykuya harcanan zamanın boşa harcandığını düşünme ve rahatsız olma.

İşkoliklikle ilgili yapılan araştırmalar, işkolikliğin bireyin yaşam ve sağlık kalitesinin önemli bir belirleyicisi olduğunu göstermektedir. Kubota ve ark., (2010), hemşirelerde işkoliklikle uyku problemleri arasındaki ilişkiyi incelemişler ve işkoliklik düzeyi yüksek olanların uyanmada güçlük, uyku yetersizliği ve iş yerinde uyuma gibi sorunlar açısından yüksek risk grubunu oluşturduklarını belirtmişlerdir. Robinson ve ark. (2006), işkoliklikle evlilikte yaşanan problemler arasında pozitif yönde ilişkiler bulmuşlardır. Naktiyok ve Karabey'in (2005), işkoliklikle tükenmişlik arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışmada ise işkoliklik düzeyindeki artışın zihinsel, fiziksel ve duygusal tükenmişliği artırdığı sonucuna ulaşmıştır.

Bu çalışmanın amacı Schaufeli ve ark., (2006) tarafından geliştirilen Dutch Work Addiction Scale (DUWAS)' ın Türkçe uyarlamasını yapmak ve psikometrik özelliklerini incelemektir. DUWAS, yurt dışında işkolikle ilgili araştırmalarda sıklıkla kullanılmaktadır. Ölçeğin kısa oluşu, uygulanmasının ve değerlendirilmesinin kolay oluşu ve psikometrik niteliklerinin yeterli oluşu sıklıkla tercih edilmesinin nedenleri olarak değerlendirilebilir. Ölçeğin işkoliklikle ilgili araştırmalarda ve psikolojik danışma sürecinde kullanılabileceği ve önemli bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. Türkçe literatürde işkolikliği değerlendirmeye yönelik olarak yeterli sayıda ve nitelikli ölçme araçlarının olmayışı da bu çalışmanın yapılmasında motivasyon kaynağı olmuştur.

2. YÖNTEM

Çalışma Grubu

Bu çalışmanın katılımcılarını çeşitli iş ve mesleklerden (doktor, öğretmen, diyetisyen, akademisyen vs.) 379 çalışan (146 Kadın/233 Erkek) oluşturmuştur. Araştırmanın katılımcıları basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Veri toplama araçları katılımcılara yüz yüze ve e-mail aracılığıyla uygulanmıştır. Örneklemin yaş aralığı 18-61 ve yaş ortalaması 34.45'dir (S=8.66). Katılımcıların 19'u (% 5) ilkökul, 43'ü (% 11) lise, 103'ü (% 27) üniversite ve 213' ü (% 56) lisansüstü eğitim mezunudur. Medeni durumuna göre katılımcıların 134' ü (% 35) bekar, 220'si (% 58) evli ve 24'ü (% 6) boşanmıştır. Bir katılımcı yaş, öğrenim durumu ve medeni durumunu belirtmemiştir.

Veri Toplama Araçları

Dutch Work Addiction Scale (DUWAS): Ölçek işkolikliği ölçebilmek amacıyla Schaufeli, Taris ve Bakker (2006) tarafından geliştirilmiştir. 17 maddeden oluşmaktadır ve 4'lü Likert tipi, öz bildirim tarzı bir ölçektir. DUWAS, "aşırı çalışma" ve "kompulsif çalışma" olarak adlandırılan iki alt ölçekten oluşmaktadır. Ölçek işkolikliği ölçmede kullanılan "Work Addiction Risk Test-İş Bağımlılığı Riski Testi" (WART; Robinson, 1999) ve Workaholism Battery-İşkoliklik Bataryası (WorkBat; Spence & Robbins, 1992) adlı iki ölçme aracının maddelerinin kullanılması ve birleştirilmesiyle elde edilmiştir. "Aşırı çalışma" alt ölçeği bireyin çalışmaya yaşamındaki diğer aktivitelerden daha fazla yer verdiğini ve olması gerekenden fazla çalıştığını ifade eden maddelerden

oluşmaktadır. (Örnek madde: *İş yerindeki arkadaşlarım çalışmayı bıraktığında bile ben kendimi çalışmaya devam ederken bulurum.*) “Kompulsif çalışma” alt ölçeği ise bireyin içten gelen bir zorlama ve zorunluluk hissiyle kendisini çalışmak zorunda hissetmesine neden olan ifadelerden oluşmaktadır. (Örnek madde: *Genellikle içimde beni çok çalışmaya iten bir şeyler olduğunu hissediyorum.*) Alt boyutlara ilişkin iç tutarlık katsayıları “aşırı çalışma” alt boyutu için .80 ve “kompulsif çalışma” alt boyutu için .86 olarak bildirilmiştir. Alt ölçekler arasında pozitif yönde .66 ($p<.001$) korelasyon elde edilmiştir (Libano ve ark., 2010; Schaufeli ve ark., 2006).

Kişisel Bilgi Formu: Katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Form, katılımcıların yaşlarını ve mesleklerini belirlemek üzere iki açık uçlu; cinsiyet, medeni durum, öğrenim durumlarını belirlemek üzere ise üç kapalı uçlu soru olmak üzere beş sorudan oluşmaktadır.

İşlemler

DUWAS’ ın uyarlama çalışmaları için öncelikle Wilmar Schaufeli’yle iletişime geçilmiş ve gerekli izin alınmıştır. Ölçeğin dil geçerliği “geri çeviri” yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Buna göre ölçek her iki dile de iyi düzeyde hakim olan üç kişi tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Çeviriler araştırmacılar tarafından incelenerek her bir madde için en uygun ifadeler Türkçe forma alınmıştır. Daha sonra, elde edilen Türkçe form bir çeviri uzmanı tarafından tekrar İngilizceye çevrilmiştir. Çeviriler karşılaştırılmış ve gerekli düzeltmeler yapılarak Türkçe formun özgün forma eşdeğer olduğu kabul edilmiştir. Ölçeğin özgün formu 4’ lü Likert tipi (1=Asla, 4=Daima) bir cevaplama anahtarına sahiptir. Bu çalışmada, Türkçe açısından daha anlaşılır olduğu gerekçesiyle 5’li Likert tipi (1=Hiç Uygun Değil, 2=Uygun Değil, 3=Biraz Uygun, 4=Uygun, 5=Tamamen Uygun) bir cevaplama anahtarı hazırlanmıştır. Ölçeğin uygulanması hem yüz yüze hem de katılımcıların e-posta adreslerine gönderilmek suretiyle gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada ölçeğin psikometrik özellikleri madde analizi, iç tutarlık ve doğrulayıcı faktör analizi yöntemleriyle incelenmiştir. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik analizleri SPSS 11.5 ve LISREL 8.54 programları ile yapılmıştır.

3. BULGULAR

Madde Analizi

Ölçek maddelerinin toplam puanı yordama ve ayırt ediciliklerini ortaya koymak üzere madde analizi yapılmış ve % 27’ lik alt-üst grup karşılaştırmaları yapılmıştır. Madde analizi sonucu 1., 3., ve 6. maddelerin madde toplam korelasyonu değerlerinin sırasıyla .14, .22 ve .21 olarak bulunmuştur. Madde toplam korelasyonu .30’ un altında olan maddelerin ölçeği yeterince temsil etmediği düşünülerek bu üç maddenin ölçekten çıkarılmasına karar verilmiştir (Büyüköztürk, 2010). Söz konusu maddeler çıkarıldıktan analiz tekrarlanmış ve sonraki analizler geriye kalan 14 madde üzerinden gerçekleştirilmiştir. “Aşırı çalışma” alt boyutu için madde toplam korelasyonu .39 ile .51 arasında değişen değerlerde bulunmuştur. “Kompulsif çalışma” alt boyutu için ise .30 ile .57 arasında değişen değerler bulunmuştur. % 27’ lik alt-üst grup karşılaştırmaları sonucu ise her iki alt boyutta da madde ortalama puanları arasındaki farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç maddelerin ayırt ediciliğinin yeterli olduğunu göstermektedir. Elde edilen bulgular Tablo 1’ de ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo 1.

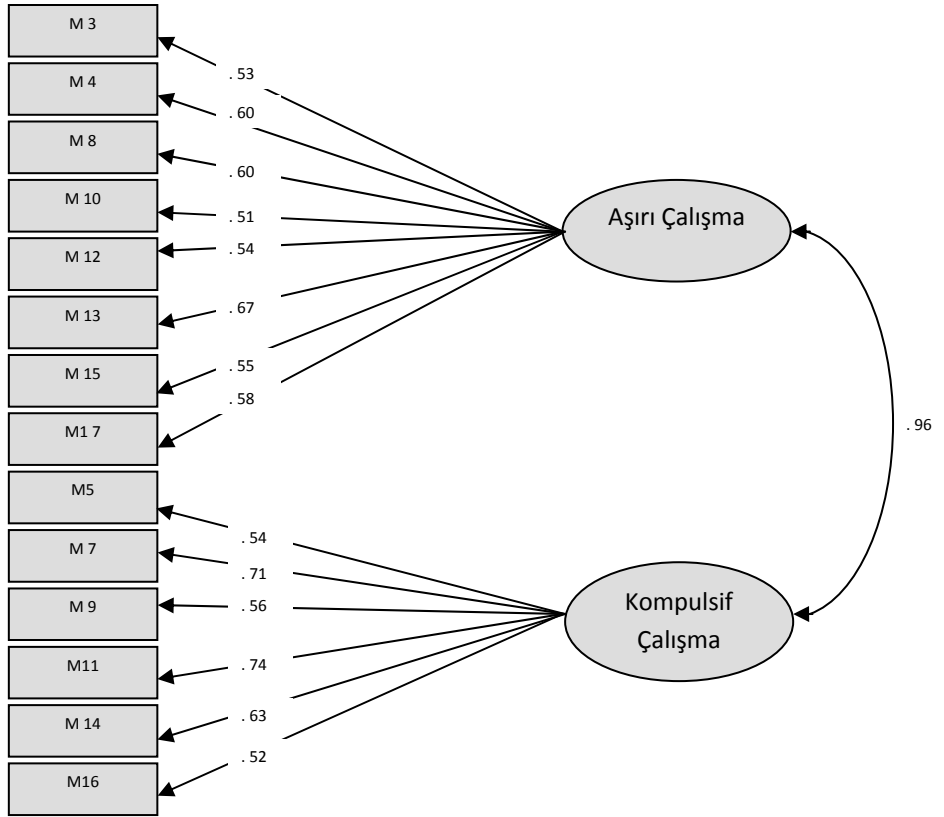
DUWAS-TR'nin alt boyutlarına ilişkin madde toplam korelasyonları ve %27' lik alt-üst grup farkına ilişkin t testi değerleri

Faktörler	Ölçek Maddeleri	Madde toplam korelasyonları ¹	t değerleri (üst %27 , alt % 27) ²
Aşırı Çalışma	Madde3	.45	13.317*
	Madde4	.49	14.623*
	Madde8	.50	12.934*
	Madde10	.40	11.902*
	Madde12	.42	11.509*
	Madde13	.51	13.458*
	Madde15	.39	12.247*
Kompulsif Çalışma	Madde17	.46	14.529*
	Madde5	.44	13.260*
	Madde7	.53	16.390*
	Madde9	.54	16.179*
	Madde11	.53	16.662*
	Madde14	.57	16.740*
	Madde16	.30	10.685*

¹n=379, ²n= 102, p ≤ .000

Yapı Geçerliliği

Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA): DUWAS' ın tek faktörlü ve iki faktörlü yapısının Türk çalışanlardan oluşan örnekleme doğrulanıp doğrulanmayacağını ortaya koymak üzere DFA yapılmıştır. Tek faktörlü model için elde edilen uyum iyiliği indeksleri [$\chi^2=294.65$, sd= 73, $\chi^2/sd= 4.04$, AGFI=0.86, CFI= 0.90, IFI= 0.88, GFI= 0.90, RMSEA= 0.090] olarak bulunmuştur. İki faktörlü modeli için elde edilen uyum iyiliği indeksleri ise [$\chi^2= 227.54$, sd= 66, $\chi^2/sd= 3.44$, AGFI=0.87, CFI= 0.91, IFI= 0.91, GFI= 0.92, , RMSEA= 0.080] olarak elde edilmiştir. χ^2/sd oranının 5' ten küçük olması modelin kabul edilebilir bir uyum değerine sahip olduğuna işaret etmektedir (Kline, 2005; Tabachnick ve Fidel, 2001). GFI, CFI, IFI ve AGFI indeksleri için kabul edilebilir uyum değeri 0.90 ve mükemmel uyum değeri 0.95 olarak kabul edilmektedir. RMSEA için ise 0.08 kabul edilebilir uyum, 0.05 mükemmel uyum değeri olarak kabul edilmektedir (Brown, 2006; Schumacker ve Lomax, 1996; Steiger, 2007). Bu kriterler doğrultusunda elde edilen sonuçlar incelendiğinde iki faktörlü modelin tek faktörlü modele göre daha kabul edilebilir düzeyde uyum gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 2'de sunulmuştur. Ayrıca iki faktörlü modele modele ait parametre tahminlerinin tümünün pozitif yönde yüklendiği sonucuna ulaşılmıştır (Bkz. Şekil 1).

Şekil 1. DUWAS-TR' ye İlişkin Path Diyagramı ve Faktör Yükleri

Tablo 2.

DFA Modellerinin Uyum İyiliği İndeksleri

	χ^2	sd	χ^2/sd	AGFI	GFI	CFI	IFI	RMSEA
Tek Faktörlü Model	294.65	73	4.04	0.86	0.90	0.88	0.88	0.090
İki Faktörlü Model	227.54	66	3.44	0.87	0.92	0.91	0.91	0.080

Güvenirlilik: DUWAS-TR' nin güvenirliliği 379 kişiden elde edilen veriler üzerinden iç tutarlık yöntemiyle hesaplanmıştır. Buna göre ölçeğin bütünü için iç tutarlık (Cronbach alfa) katsayısı .85 olarak bulunmuştur. Alt boyutlara göre ise “aşırı çalışma” alt boyutu için iç tutarlık katsayısı .76 ve “kompulsif çalışma” alt boyutu için .74 olarak bulunmuştur.

Ölçeğin Puanlanması ve Değerlendirilmesi

DUWAS-TR, öz-bildirim tarzı ve 14 maddelik bir ölçme aracıdır. 5’li Likert tipi (1-Hiç uygun değil, 5-Tamamen uygun) bir cevaplama anahtarına sahiptir. Ölçek, iki alt boyuttan oluşmaktadır: Aşırı çalışma ve kompulsif çalışma. Ölçekten toplam puan ve alt boyutlara ilişkin puanlar olmak üzere üç farklı türde puan alınmaktadır. Yüksek puanlar işkolikliğin yüksek olduğuna işaret etmektedir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmanın amacı Schaufeli ve ark. (2006) tarafından işkolikliği ölçmek üzere geliştirilmiş DUWAS’ ı Türkçeye uyarlamak ve geçerlik güvenirliğini incelemektir. Bu doğrultuda ilk olarak “geri çeviri” yöntemi kullanılarak ölçeğin dilsel eşdeğerliği sağlanmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenirliği, madde analizi, doğrulayıcı faktör analizi ve iç tutarlık katsayısının hesaplanması yöntemleriyle incelenmiştir. Madde analizi sonucu üç maddenin (*Madde 1: Çok çalışmayı sevmem. Madde 2: Keşke kendimi işime bu kadar adamasaydım. Madde 6: Sürekli yapacak bir işim vardır.*) madde toplam korelasyonu değerlerinin .30’ dan düşük olduğu gözlemlenmiş ve maddelerin ölçeği temsil güçlerinin yetersiz olduğu kabul edilerek ölçekten çıkarılmasına karar verilmiştir. Bu aşamadan sonra geçerlik, güvenirlik analizleri geriye kalan 14 madde üzerinden gerçekleştirilmiştir. % 27’ lik alt-üst grup karşılaştırmaları yapılarak maddelerin ayırt edicilik güçleri incelenmiş ve her bir maddenin ayırt edici olduğu görülmüştür. Doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile ölçeğin tek faktörlü ve iki faktörlü yapısının Türk örnekleme doğrulanıp doğrulanmayacağı incelenmiştir. DFA sonuçlarına göre ölçeğin özgün formunda olduğu gibi iki faktörlü yapısının korunduğu ve tek faktörlü modele göre daha iyi uyum değerlerine sahip olduğu görülmüştür. DUWAS-TR’ nin güvenirliği iç tutarlık yönteminin hesaplanmasıyla incelenmiş ve ölçeğin yeterli düzeyde güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen tüm bu bulgular DUWAS-TR’ nin işkolikliği ölçmede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar işkolikliğin yüksek olduğuna işaret etmektedir. Bu çalışmada DUWAS-TR’ nin geçerliği doğrulayıcı faktör analizi yöntemiyle incelenmiştir. Bundan sonraki çalışmalarda ölçüt bağıntılı geçerlik kapsamında DUWAS-TR ve iş doyumunu, örgütsel bağlılık, iş yaşamında yalnızlık ve tükenmişlik gibi değişkenler arasındaki ilişkiler incelenebilir. Ayrıca ölçek üzerinde yapılacak yeni çalışmalarda ölçekten çıkarılan Madde 1 ve Madde 2 olumlu cümleye çevrilerek uygulanabilir ve ölçeği temsil güçleri yeniden incelenebilir.

KAYNAKÇA

- American Psychiatric Association (2000). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-IV)*, 4th edn. Washington, DC.
- Bal, E. A. (2009). Bir pozitif psikoloji kavramı olarak işe gönülden adanma ve insan kaynakları açısından önemi. 17. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi’nde sunulan bildiri, Eskişehir, Türkiye.
- Burke, R. J. (1999). Workaholism in organizations: Gender differences. *Sex Roles: A Journal of Research* [Electronic version], 41, 331-341.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı*.(11.baskı.) Ankara; Pegem Akademi Yayınları.
- Brown, T. A. (2006). *Confirmatory factor analysis for applied research*. New York; Guilford Publications, Inc.

- Del Libano, M., Llorens, S., Salanova, M., & Schaufeli, W. (2010). Validity of a brief workaholism scale. *Psicothema*, 22, (1), 143-150.
- Harpaz, I., & Snir, R. (2003). Workaholism: Its definition and nature. *Human Relations*, 56(3), 291-319.
- Naktiyok, A., & Karabey, C. N. (2005). İşkoliklik ve tükenmişlik sendromu. *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 19(2), 179-198.
- Killinger, B. (1991). *Workaholics: The respectable addicts*. Buffalo, NY: Firefly Books.
- Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of Structural Equations Modeling*. New York: Guilford Publication, Inc.
- Kubota, K., Shimazu, A., Kawakami, N., Takahashi, M., Nakata, A., & Schaufeli, W. (2010). Association between workaholism and sleep problems among hospital nurses. *Industrial Health*, 48, 864-871.
- Machlowitz, M. (1980). *Workholics: Living with them, working with them*. Reading, MA: Addison- Wesley.
- Oates, W. (1971). Confessions of a workaholic. New York: World.
- Robinson, B.E. (1999). The work addiction risk test: Development of a tentative measure of workaholism. *Perceptual and Motor Skills*, 88, 199-210.
- Robinson, B. E., Flowers, C., & Kok-Mun, N. (2006). The relationship between workaholism and marital disaffection: husbands' perspective. *The Family Journal : Counseling and Therapy For Couples and Families* , 14 (3), 213-220
- Salanova, M., Del Líbano, M., Llorens, S., Schaufeli, W.B., & Fidalgo, M. (2008). La adicción al trabajo [Workaholism]. *Nota Técnica de Prevención*, 759, 22ª Serie. Instituto Nacional de Seguridad e Higiene en el Trabajo.
- Schaufeli, W.B., Taris, T.W., & Bakker, A. (2006). Dr. Jekyll and Mr. Hide: On the differences between work engagement and workaholism. In R. Burke (Ed.): *Research companion to working time and work addiction* (pp. 193-217). Edward Elgar: Northampton, MA.
- Schaufeli, W.B., Taris, T.W., & Van Rhenen, W. (2008). Workaholism, burnout and engagement: Three of a kind or three different kinds of employee well-being. *Applied Psychology: An International Review*, 57, 173-203.
- Schumacker, R. E. & Lomax, R. G. (1996). *A beginner's guide to Structural Equation Modeling*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Snir, R. & Zohar, D. (2000). Workaholism: Work addiction or workphilia? Paper presented at the International Conference of Psychology: Psychology after the year 2000, University of Haifa, Haifa.
- Spence, J.T., & Robbins, A.S. (1992). Workaholism: Definition, measurement and preliminary results. *Journal of Personality Assessment*, 58, 160-178.
- Sprankle, J. K. & Ebel, H. (1987). *The workaholic syndrome*. New York, NY: Walker Publishing.
- Steiger, J. H. (2007). Understanding the limitations of global fit assessment in structural equation modeling. *Personality and Individual Differences*, 42, 893-898.
- Tabachnick, B. G., & Fidel, L. S. (2001). *Using multivariate statistics*. Boston: Allyn & Bacon, Inc.
- Temel, A. (2006). Organizasyonlarda işkolizm ve işkolik çalışanlar. "İş ,Güç" *Endüstri ilişkileri ve insan kaynakları dergisi* 8, 105-127.
- Young, K. (1996). Internet addiction: the emergence of a new clinical disorder. *Cyber Psychology and Behavior*, 3: 237-244.

EK 1: DUWAS-TR İşkoliklik Ölçeği

		Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Biraz uygun	Uygun	Tamamen uygun
1.	<i>Çok çalışmayı sevmem. *</i>	1	2	3	4	5
2.	<i>Keşke kendimi işime bu kadar adanmasaydım. *</i>	1	2	3	4	5
3.	Telaş içinde ve zamana karşı yarışan biri olarak görünürüm. (AÇ)	1	2	3	4	5
4.	İş yerindeki arkadaşlarım çalışmayı bıraktığında bile ben kendimi çalışmaya devam ederken bulurum. (AÇ)	1	2	3	4	5
5.	Yaptığım bir işten hoşlanmasam bile sıkı çalışmak benim için önemlidir. (KÇ)	1	2	3	4	5
6.	<i>Sürekli yapacak bir işim vardır. *</i>	1	2	3	4	5
7.	Bir süreliğine işten uzaklaşmak istesem bile kendimi sıklıkla o iş hakkında düşünürken bulurum. (KÇ)	1	2	3	4	5
8.	Üstesinden gelebileceğimden çok daha fazlasını üstlenirim. (AÇ)	1	2	3	4	5
9.	Bir şeyi yapmak istesem de istemesem de, o konuda çok sıkı çalışmam gerektiğine dair işten gelen bir zorlama hissediyorum. (KÇ)	1	2	3	4	5
10.	Çalışırken işleri belli sürede bitireceğime dair koyduğum zaman sınırlamaları yüzünden kendimi zora sokarım. (AÇ)	1	2	3	4	5
11.	Genellikle içimde beni çok çalışmaya iten bir şeyler olduğunu hissediyorum. (KÇ)	1	2	3	4	5
12.	Çalışmaya, arkadaşlarımla birlikte vakit geçirmekten, hobilerimden veya boş zaman etkinliklerimden daha fazla vakit harcarım. (AÇ)	1	2	3	4	5
13.	Bir iş üzerinde çalışmadığım zaman kendimi suçlu hissederim. (AÇ)	1	2	3	4	5
14.	Yaptığım iş keyifli olmasa da çok çalışmaya kendimi mecbur hissederim. (KÇ)	1	2	3	4	5
15.	Kendimi, telefonla konuşurken hem not alıp hem yemek yemek gibi iki veya üç işi aynı anda yaparken buluyorum. (AÇ)	1	2	3	4	5
16.	İşten izin aldığımda kendimi suçlu hissederim. (KÇ)	1	2	3	4	5
17.	Çalışmadığım zaman rahatlamakta güçlük çekiyorum. (AÇ)	1	2	3	4	5

**Bu maddeler ölçekten çıkarılmıştır.*

AÇ= Aşırı Çalışma KÇ=Kompulsif Çalışma